

ТЕНДЕНЦІЇ ЕВОЛЮЦІЇ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

¹ Вінницький національний технічний університет

² Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського

Анотація. В статті розглянуто тенденції еволюції ринку освітніх послуг як в Україні, так і у світі. Зосереджуючись на сучасних трансформаціях у сфері освіти, авторами проаналізовано вплив глобалізації, технологічних інновацій та змін в суспільстві на структуру та функції освітнього ринку. В статті визначено вплив національних політик, законодавчих змін і інших факторів на розвиток освітньої галузі. В дослідженні визначено важливі аспекти конкурентоспроможності закладів вищої освіти, зокрема здатність адаптуватися до змін і впроваджувати сучасні педагогічні підходи.

Ключові слова: ринок освітніх послуг; глобалізація освіти; розвиток освітнього сектора; технологічні інновації в освіті.

Abstract. The article examines the trends in the evolution of the educational services market both in Ukraine and globally. Focusing on modern transformations in the field of education, the authors analyse the impact of globalisation, technological innovations and changes in society on the structure and functions of the education market. The article identifies the impact of national policies, legislative changes and other factors on the development of the education sector. The study identifies important aspects of the competitiveness of higher education institutions, including the ability to adapt to changes and implement modern pedagogical approaches.

Keywords: market of educational services; globalisation of education; development of the educational sector; technological innovations in education.

Вступ

Стан освітньої системи на початку XXI століття характеризується з одного боку надзвичайним ростом і значними досягненнями, а з іншого – загостренням ряду серйозних проблем, які пов'язані з необхідністю інтегруватися у глобальні процеси переходу до нового типу інформаційного суспільства, відомого як «суспільство знань». У такому контексті освіта перетворюється в один з ключових стратегічних ресурсів, спрямованих на забезпечення свободи і безпеки країни, підвищення рівня добробуту населення, захист національних інтересів та зміцнення авторитету та конкурентоспроможності держави на міжнародній арені. У контексті зазначеної ситуації, освіта стає важливою ланкою для формування фахівців, здатних адаптуватися до викликів глобального суспільства. За нових умов освітні інститути мають відігравати роль катализатора інновацій, сприяючи розвитку креативності та критичного мислення. Такий підхід визначає важливість стратегічного вдосконалення освітніх підходів для досягнення гнучкості та конкурентоспроможності в епоху стрімких змін.

Результати дослідження

Глобалізація світу зумовлює той факт, що вища освіта все більше розглядається як можливість для розширення горизонтів студентів і поглиблення їхнього розуміння світових мов, культури та бізнес-практик. Одним з шляхів, якими студенти можуть покращити свої знання і, отже, збільшити свої шанси на глобальному ринку праці, є отримання вищої освіти в закладах іноземних країн. Процес інтернаціоналізації стає ключовою стратегією розвитку вищої освіти у різних країнах. Ця тенденція дозволяє не лише збільшити академічні можливості, але й забезпечити розвиток міжнародного співробітництва в сучасному світі. Це також сприяє формуванню міжкультурної компетентності, що стає важливою складовою готовності молодого покоління до викликів глобалізованого світу.

Аналіз наукових публікацій [4-10] дає підстави виділити такі основні тенденції еволюції ринку освітніх послуг в Україні та світі:

1) Цифрова трансформація в освіті. Значення технологій у навчанні визначається бурхливим розвитком онлайн-освіти, використанням інтерактивних платформ, віртуальної реальності та іншими

цифровими інструментами для поліпшення освітнього процесу.

2) Інтернаціоналізація. Зростаюча мобільність студентів та викладачів, а також зростання попиту на міжнародні освітні програми, свідчать про посилення глобальної конкуренції та важливості міжнародного виміру освіти.

3) Фокус на розвиток softskills. Ринок освітніх послуг реагує на зміну вимог робочого ринку, акцентуючи значимість розвитку softskills, таких як критичне мислення, комунікація та творчість.

4) Зміни в підходах до фінансування освіти. Зростаюча вартість освіти призвело до появи нових моделей фінансування, таких як партнерства з бізнесом, гранти та стипендії.

5) Розвиток альтернативних форм освіти. Поява альтернативних шляхів отримання освіти, таких як онлайн-курси та сертифікаційні програми, викликає переосмислення традиційних форм навчання.

6) Адаптація до потреб сучасного ринку праці. Освітні програми все більше адаптуються до вимог ринку праці, забезпечуючи формування практичних навичок та підготовку до змінних умов трудової діяльності.

На сучасному етапі глобалізації розвиток світової економіки характеризується активним процесом інтелектуалізації та формуванням суспільства, яке базується на знаннях і високих технологіях – так званого «knowledge based society». Це суспільство характеризується високим рівнем інновацій та інтелектуальною спроможністю [1-3]. Деякі вчені обговорюють перехід у «еру інтелекту», що вказує на постінформаційну або інтелектуальну технічну революцію в світі.

Сучасна освітня система, яка повністю відповідає потребам сучасності, виступає ключовим фактором у підвищенні якості людського капіталу, створенні новаторських ідей і сприяє динамічному розвитку економіки та суспільства в цілому. Для того щоб українська система вищої освіти ефективно виконувала ці важливі завдання, її необхідно оновити, враховуючи актуальні світові тенденції в широкому соціально-економічному контексті. Це оновлення має містити адаптацію до сучасних вимог ринку праці та впровадження передових педагогічних методик, спрямованих на розвиток критичного мислення та практичних навичок студентів [11-14]. Крім того, важливим аспектом є забезпечення доступності вищої освіти для всіх членів суспільства, а також встановлення тісних зв'язків із представниками промисловості та інноваційного сектору для стимулювання наукових досліджень та технологічного прогресу. Такий підхід сприятиме створенню конкурентоспроможного та адаптивного освітнього середовища, яке відповідає викликам сучасного світу.

Висновки

Таким чином, розвиток ринку освітніх послуг має відбуватися на інноваційних та гуманістичних принципах, сприяючи професійному зростанню молоді. Процес модернізації національної системи вищої освіти повинен подолати структурні та бюрократичні перешкоди, спрямовуючи свої зусилля на трансформацію кількісних показників освітніх послуг у якісні. Це може бути досягнуто через підвищення змісту національної ідеї вищої освіти за допомогою збереження та розвитку українських освітніх традицій, налагодження тісних зв'язків з галузями промисловості та задоволення потреб особистості, суспільства та країни. Також важливими є адаптація національної законодавчої та нормативно-правової бази до світових стандартів у галузі вищої освіти, забезпечення гнучкості та безперервності освітнього процесу, сприяння самоосвіті тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Dembitska S, Kobylanska I, Kobylanskyi O., Kuzmenko O. Training of Technical Specialties for Work Protection Professional Activity According to the Requirements of the Transdisciplinary Approach. *Professional Pedagogics*. 2023. № 1(26). Pp. 110–121. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.110-121>

2. Dembitska S, Kobylanska I, Kobylanskyi O., Kuzmenko O. Training of Technical Specialties for Work Protection Professional Activity According to the Requirements of the Transdisciplinary Approach. *Professional Pedagogics*. 2023. № 1(26). Pp. 110-121. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.110-121>

3. Dembitska S, Kuzmenko O. S. Using technology of open space as one of the innovative methods of active learning in the training of technical specialties. *Collective monograph*. New impetus for the advancement of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries: research matters: collective monograph. Riga, Latvia: "Baltija Publishing". 2021. P.201–215.

4. Dembitska S., Kuzmenko O., Savchenko I., Demianenko V., Safronova A. Digitization of the Educational and Scientific Space Based on STEAM Education. In: Auer, M.E., Cukierman, U.R., Vendrell Vidal, E., Tovar Caro, E.

(eds) Towards a Hybrid, Flexible and Socially Engaged Higher Education. ICL 2023. Lecture Notes in Networks and Systems, 2024. vol 901. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-53022-7_34

5. Miastkovska M., Dembitska S., Puhach V., Kobylanska I., Kobylanskyi O. Improving the efficiency of students' independent work during blended learning in technical universities. In: Auer, M.E., Cukierman, U.R., Vendrell Vidal, E., Tovar Caro, E. (eds) Towards a Hybrid, Flexible and Socially Engaged Higher Education. ICL 2023. Lecture Notes in Networks and Systems, 2024. vol 899. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-51979-6_21

6. Дембіцька С. В. Реалізація інтеграційного підходу у професійній підготовці фахівців технічних спеціальностей. *Наукові записки Малої академії наук України*. 2024. № (3(28)). С. 45–52. <https://doi.org/10.51707/2618-0529-2023-28-05>

7. Дембіцька С., Кузьменко О., Савченко І. STEM-технології як вагомий фактор розвитку природничо-технічної та професійно зорієнтованої освіти в посткоронавірусному світі. *Collective monograph*. Education in the post-coronavirus world: the place of information and innovative technologies. Publishing House of Katowice School of Technology. 2020. P.195–210

8. Дембіцька С.В. Особливості освітніх інновацій в контексті розвитку цифрового суспільства. Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії : зб. матер. V Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, Київ, 20 вер. 2023 р. / за заг. ред. І. М. Савченко, В. В. Ємець. — Київ: Національний центр «Мала академія наук України», 2023. С.108-110.

9. Дембіцька С.В. Формування компетентності фахівців з професійної освіти. *Педагогіка безпеки*. 2021. № 6(1-2). С. 1–6. <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2021-6-1-001-006>

10. Дембіцька С.В., Кобилянська І. М., Пугач С.С. Особливості реалізації навчання впродовж життя фахівців технічних спеціальностей. *Педагогічний альманах*. 2020. Випуск 46. С.117–124.

11. Дембіцька С.В., Кобилянська І.М. Вдосконалення професійної підготовки фахівців технічних спеціальностей в контексті інноваційного розвитку вищої освіти. Актуальні аспекти розвитку STEAM-освіти в умовах євроінтеграції: збірник матеріалів Міжнародної науковопрактичної інтернет-конференції (м. Кропивницький, 21 квітня 2023 року). Кропивницький : ДонДУВС, 2023. с.347-348

12. Дембіцька С.В., Кобилянська І.М., Кобилянський О.В. Вдосконалення професійної підготовки фахівців за спеціальністю 015 «Професійна освіта». Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2022)» : збірник доповідей. Вінниця: ВНТУ, 2022. С.450-451.

13. Дембіцька С.В., Кобилянський О.В., Кравець О.М. Шляхи покращення професійної підготовки студентів закладів вищої освіти. Колективна монографія. Особистісно-професійне становлення майбутнього педагога: монографія. Вінниця: Твори. 2020. С.91–112

14. Дембіцька С.В., Кузьменко О., Кобилянський О. Інноваційні засоби формування професійної культури майбутніх фахівців технічних спеціальностей. *Педагогіка безпеки*. 2022. № 7(1-2). С. 01–07. <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2022-7-1-001-007>

Яровий Роман Сергійович – студент групи ІПО-23б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: roman4wm@gmail.com

Соцький Богдан Олександрович – студент групи 4-SOI, факультет фізики, математики та комп'ютерних наук, Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського, Вінниця, e-mail: sotskiy2k2@gmail.com

Yarovy Roman Serhiyovych – student of group IPO-23b, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: roman4wm@gmail.com

Sotskiy Bohdan Oleksandrovych – student of group 4-SOI, Faculty of Physics, Mathematics and Computer Science, Mykhailo Kotsiubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University, Vinnytsia, e-mail: sotskiy2k2@gmail.com